

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม

วรภา เทศประสิทธิ์ นิราศ จันทระจิตร และพิจิตรา ธงพานิช

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง โดยดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ ประกอบการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ในบริบทโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 4 โรงเรียน ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายครูผู้สอน จำนวน 4 คน นักเรียน 12 คน และสังเกตชั้นเรียน 4 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลองสำหรับทดลองใช้ร่างรูปแบบกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 37 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์นักเรียน และแบบสังเกตชั้นเรียน 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบวัดจิตสำนึก และ 4) แบบประเมินความสามารถกำกับตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t - test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ว่าต้องการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ตามกรอบเป้าหมายของหลักสูตรและความต้องการของสถานศึกษาเพิ่มขึ้น ขณะที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางคนได้แสดงออกและแสดงความคิดเห็นเพื่อสื่อสารข้อมูลกับเพื่อนในมุมมองที่ต้องการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณค่าและความรู้สึกด้านบวก พร้อมการใช้เหตุผลสนับสนุนเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ตามแนวคิดอภิปัญญาการเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น รวมทั้งมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (S.D.= 0.25)

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีผลการพัฒนาด้านจิตสำนึกและด้านความสามารถกำกับตนเอง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้; จิตสำนึก; ความสามารถกำกับตนเอง

AN INSTRUCTIONAL MODEL TO ENHANCE CONSCIOUS MIND AND SELF - REGULATION OF THE SIXTH GRADE STUDENTS BASED ON METACOGNITION, COLLABORATIVE LEARNING, AND SOCIAL COGNITIVE LEARNING THEORY

Vorrapapha Tesprasit, Nirat Jantharajit, and Phichitra Thongpanit

Faculty of Education, Nakhon Phanom University

Abstract

The research aims to 1) study the current state and need in learning management to strengthen the consciousness and self - regulation abilities of Sixth Grade students to support the development of the learning management model, 2) study the results of the out - for temporary learning management model to promote consciousness and self - regulation ability of learners, This research proceeded with studying the current state and needs to support the development of the instructional model, that was assigned the target groups for studying based on 4 schools under the Nakhon Phanom Municipality, through interviewing 4 related teachers, 12 students, and observing for 4 classes of learning activities to support the draft construct of the instructional model, and then assigned with quasi - experimental method to try - out the model draft with 37 students of research samples for sixth - grade level, in the Academic Year 2022, that obtained by cluster random sampling method. The research tools were composed of: 1) the interviewing forms for teachers and student's information, and observing forms for class learning activities, 2) learning management plans, 3) the consciousness assessment form, and 4) the Self-regulation ability assessment form. The statistics used in this research study were mean, standard deviation and t - test for Dependent Samples.

The research results found that:

1. The target group of teachers needed to concentrate on student development for higher consciousness and self - regulation, based on curriculum goals and the schools needed. Whereas, some students expressed performance and communication with their peers in the context of the need to enhance valuable interaction and positive feelings through rationale support. Therefore, the researcher was interested in studying and developing a learning management model based on the knowledge of the metacognitive concepts, cooperative learning strategy, and social cognitive learning theory for improving consciousness and self-regulation of sixth - grade students, that instructional model was composed of 6 components and including 5 steps of learning activities, In addition, it revealed the result of expert judgment for appropriate learning management model with a high level of 4.10 (S.D. = 0.25).

2. The result of the try - out instructional model with the sample group of students that assigned with related learning management had the post consciousness and self - regulation after learning higher than before learning at the level of significance .05.

Keywords: Instructional model, Consciousness, Self - regulation Ability

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดไว้ว่า คนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และพัฒนาสังคม นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ การปรับตัว ทักษะทางสังคม มีคุณธรรม และจิตสาธารณะ จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองดี (Office of Academy and Educational Standards, 2017) ประกอบกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดเป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย และ (8) มีจิตสาธารณะซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาผ่านการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนานักเรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะในตัวนักเรียน (Office of Academy and Educational Standards, 2017)

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 4 คน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 โรงเรียน การสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนละ 3 คน รวม 12 คน และประกอบการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 2 ห้อง ในโรงเรียนเทศบาล 2 (ถนนบำรุงเมือง) และโรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ในบริบทการร่วมมือ การมีสัมพันธภาพและความเสียสละ ความรับผิดชอบและจิตสำนึก ในการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของนักเรียนพบว่า ผู้สอนได้ให้ความสำคัญการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา ตามกรอบมาตรฐานตัวชี้วัดและเนื้อหาในบทเรียน ที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ด้านความคิดรวบยอดของเนื้อหาและการคิดขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าการมุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านการใฝ่เรียนรู้ ความสามารถกำกับตนเองและทักษะชีวิตทางสังคมของผู้เรียน ประกอบกับได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมใบงานและแบบฝึกหัดหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนด แต่ยังขาดแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกัน เพื่อทำกิจกรรมในชั้นเรียน และแสดงออกถึงความมีน้ำใจกับเพื่อนให้บรรลุผลเท่าที่ควร รวมทั้งผู้เรียนยังขาด การกระตุ้นเสริมแรงในการนำพาตัวเองปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ด้วยความท้าทาย ความสนใจ และการเสริมสร้างการเรียนรู้ของตนเองเพิ่มเติมนอกเหนือจากสิ่งที่ครูมอบหมายให้ปฏิบัติและแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อการค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่ให้บรรลุผลและมีคุณค่าสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ในบริบทที่เหมาะสม และเห็นว่าผู้เรียนดำเนินการทบทวนและปรับปรุงผลการปฏิบัติในการเรียนรู้ของตนอย่างต่อเนื่องค่อนข้างน้อย ที่อาจส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จและครอบคลุมศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ครูผู้สอนยังมีความต้องการที่จะพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนด้านจิตสำนึกและการกำกับตนเองในการเรียนให้มีคุณภาพและความเหมาะสมมากขึ้น รวมทั้งเห็นว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาความสามารถและคุณลักษณะในด้านบวกเพิ่มขึ้น ผ่านกิจกรรมในบริบทการเรียนรู้ที่เป็นทางเลือกตามหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมและเป็นไปได้สนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้และหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อประยุกต์ใช้กับการเสริมสร้างจิตสำนึกและการกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เห็นว่าแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม สามารถนำไปสนับสนุนด้านหลักการพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าวของผู้เรียน ซึ่งแนวคิดอภิปัญญา (Metacognition) เป็นหลักการที่ใช้สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในตนเองและศักยภาพหรือความสามารถที่จะนำไปใช้วางแผน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมหรือความรับผิดชอบให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เบื้องต้น อภิปัญญา จึงเป็นความเชื่อ (Beliefs) และความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการระบุหรือเลือกใช้กลวิธีและกระบวนการรู้คิดของตน (Cognitive processes and strategies) (Eysenck, & Keane, 2010) และเป็นความสามารถที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการด้านการรู้คิดของตน และ

ผลผลิตที่ปรากฏในเหตุการณ์การเรียนรู้และการแก้ปัญหา ในบริบทที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่าในสถานการณ์อื่น อภิปัญญา จึงหมายถึง การปฏิบัติ หรือ การกระทำเพื่อกำกับตรวจสอบ (Monitoring) และควบคุมตนเอง (Regulation) ให้สามารถดำเนินการปฏิบัติ กิจกรรมให้บรรลุผลตามเป้าหมาย (Nitko, & Broolhart, 2011)

อีกทั้งแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแบบแผนการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผล การใช้ปฏิสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มสนับสนุนการแก้ปัญหาหรือการค้นหาคำตอบในสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่ง สลาวิน (Slavin, 1990) ได้อธิบายการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือว่าเป็นการจัดโครงสร้างกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมแก้ปัญหาให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดกิจกรรม ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของกลุ่ม และให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้านบวก ดังตัวอย่างกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Learning Together) ตามแนวคิดของ ฮอลล์ และคณะ (Hall et al., 2014 as cited in Johnson, & Johnson, 1994) ที่ประกอบด้วย ขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้ (1) ครูกำหนดหรือเสนองาน ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป็นการเฉพาะ (2) ผู้เรียนในกลุ่มสร้างความเข้าใจโดยใช้ทักษะทางสังคมสนับสนุนความพยายาม ของสมาชิกแต่ละคนเพื่อช่วยให้งานสำเร็จ (3) ครูตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ ของงานและทักษะทางสังคมที่นำมาใช้ (4) กลุ่มปฏิบัติงานร่วมกันที่แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ ทางภาษาระดับสูง และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้านบวก (5) ครูประเมินความรับผิดชอบของผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานการเรียนรู้และการสร้างสรรค์อภิปรายงานของกลุ่มในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม แบนดูรา (Bandura, 1997) เห็นว่า การใช้ตัวแบบการเรียนรู้ จะช่วยในการปรับพฤติกรรมของบุคคล และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกต (Observational Learning) โดยเฉพาะผู้มีความมุ่งมั่นต้องการเอาชนะพฤติกรรมที่มีปัญหา (Aggressive behaviors) นอกจากนี้แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมผ่านการสังเกตยังสามารถเสริมสร้างการกำกับตนเอง (Self-regulatory capabilities) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนแสดงออกด้านการนำตนเองให้เป็นผู้ที่มีความริเริ่ม (Self-initiating) ในการกำกับตนเองและการสะท้อนตนเอง (Self - reflective individuals) และองค์ประกอบสำคัญของแนวคิดดังกล่าว ได้แก่ การเป็นบุคคลที่มีความพร้อมสมบูรณ์ (Human agency) จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนตามแบบที่มีมาตรฐาน (Performance standards) และกระบวนการจูงใจหรือให้รางวัลตอบแทนตนเอง (Self-rewarding process) เพื่อเป็นสิ่งเร้า ให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นบุคคลที่สมบูรณ์มีความสามารถในตนเอง (Self-efficacy)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลเมืองนครพนม ที่นำเสนอไว้เบื้องต้น ประกอบกระบวนการวิจัยและพัฒนาระยะที่ 1 และ 2 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และขยายผลการวิจัยไปใช้พัฒนาผู้เรียนในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องระยะต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนแบบร่วมมือ และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม มีผลการพัฒนาด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) ประกอบการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อสำคัญ ประกอบด้วย ประชากร กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยครูผู้สอนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 (หนองแสง) โรงเรียนเทศบาล 2 (ถนนบำรุงเมือง) โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) และโรงเรียนเทศบาล 5 (สมพร อภัยโส) ในปีการศึกษา 2565 รวมครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 215 คน

กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน และกลุ่มนักเรียน จำนวน 4 ห้องเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน และกลุ่มตัวอย่างทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) จำนวน 37 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง
2. แบบสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกและการปฏิบัติของนักเรียน
4. แบบบันทึกข้อมูลสารสนเทศประกอบการสนทนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นตามกรอบโครงสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียน
5. แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ จำนวน 24 แผน มีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (S.D. = 0.25)
6. แบบประเมินจิตสำนึกของผู้เรียน โดยจัดทำเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 25 ข้อ
7. แบบประเมินความสามารถกำกับตนเอง โดยจัดทำเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร วารสาร องค์กรความรู้ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียน และเชื่อมโยงกับแนวคิดอภิปัญญา การเรียนแบบร่วมมือ และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. ศึกษาองค์ความรู้หลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินจิตสำนึก และแบบประเมินความสามารถกำกับตนเอง ประกอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่เกี่ยวข้อง

4. นำร่างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินจิตสำนึก และแบบประเมินความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียน เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมและความเที่ยงตรงของเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก และผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างรายการทดสอบกับวัตถุประสงค์ของเครื่องมือในการวิจัย (IOC: Index of item Objective Congruence) ปรากฏว่า แบบประเมินจิตสำนึก มีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และแบบประเมินความสามารถกำกับตนเอง มีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินจิตสำนึกและแบบประเมินความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเทศบาล 4 จำนวน 37 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบของการวิจัย

6. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบประเมินจิตสำนึกและแบบประเมินความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน พบว่า แบบประเมินจิตสำนึกของนักเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตามวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.29-0.67 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach) (α) เท่ากับ 0.89 และแบบประเมินความสามารถกำกับตนเอง มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.32-0.66 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ องค์กรความรู้ที่เกี่ยวข้อง และร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ในวิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. สัมภาษณ์ครูและนักเรียน เพื่อรับรู้ข้อมูลที่ปรากฏเกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับข้อมูลสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 รายการ และแบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา จำนวน 4 รายการ รวมทั้งแบบสังเกตชั้นเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม การตอบคำถามแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรมอื่นที่ครูกำหนดหรือมอบหมายในระหว่างเรียน ในบริบทการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน จำนวน 4 รายการ กับกลุ่มเป้าหมายครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 4 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน โรงเรียนละ 3 คน (เก่ง กลาง อ่อน) ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 (หนองแสง) โรงเรียนเทศบาล 2 (ถนนบำรุงเมือง) โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) และโรงเรียนเทศบาล 5 (สมพรอภัยโส) รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้ประกอบการสังเกตชั้นเรียน จำนวน 4 ห้อง

(กำหนดจากโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย แห่งละ 1 ห้องเรียน) ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง รวมทั้ง การศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในบริบทการวิจัยและบันทึกสำหรับนำไป ปรับใช้ในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ให้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากขึ้น

2. ดำเนินการร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีสาระสำคัญของรูปแบบตามหลักการแนวคิดของ จอยซ์ เวล และคัลโฮน (Joyce, Weil, & Calhoun, 2011) ซึ่งมี องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี สนับสนุนรูปแบบ ประกอบด้วย แนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการจัดการ เรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (3.1) ขั้นการสร้างความสนใจ (3.2) ขั้นการวิเคราะห์และการสร้างความเข้าใจ (3.3) ขั้นการเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบ (3.4) ขั้นการตัดสินใจในการค้นหาคำตอบด้วยเหตุผล (3.5) ขั้น การสรุปข้อมูลการเรียนรู้ (4) ปัจจัยทางสังคมและการตอบสนอง (5) ปัจจัยสนับสนุน สื่อ และแหล่งเรียนรู้และ (6) การวัดและประเมินผลแล้วนำร่างรูปแบบเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และเครื่องมือการจัดเก็บ ข้อมูลสนับสนุนการทดลองใช้รูปแบบ และการศึกษาผลการใช้รูปแบบดังกล่าว ผ่านกระบวนการสนทนาอิง ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 ท่าน และนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญ มาใช้เป็น แนวทางในการปรับปรุงคุณภาพและสาระสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมชัดเจน และมีความ เป็นไปได้มากขึ้น

ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พร้อมองค์ประกอบด้านเครื่องมือที่ใช้ จัดเก็บข้อมูลในการวิจัย กับนักเรียนกลุ่มทดลองใช้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) จำนวน 37 คน และนำคะแนนผลการทดลองใช้ไปดำเนินการวิเคราะห์ เพื่อศึกษาผลด้านจิตสำนึก และความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบด้วยสถิติ t-test (Dependent Samples)

โดยผู้วิจัยได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับ ตนเองของนักเรียน ดังนี้

1. วางแผนการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับ ตนเองของนักเรียน กับนักเรียนห้อง 6/3 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) จำนวน 37 คน ตามเงื่อนไขการวิจัย

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ ให้ครอบคลุมเนื้อหาบทเรียน รวม 24 ชั่วโมง ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นการสร้างความสนใจ (2) ขั้นการวิเคราะห์และสร้างความ เข้าใจปัญหา (3) ขั้นการเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบ (4) ขั้นการตัดสินใจในวิธีการค้นหาคำตอบด้วย เหตุผลและ (5) ขั้นการสรุปความรู้ไปใช้และประเมินผล ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์หลักการ แนวคิด องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องด้านแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม

3. ดำเนินการประเมินจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ หลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัยในระยะต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน จำนวน 4 คน แบบสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 12 คน และแบบสังเกตชั้นเรียน จำนวน 2 ห้อง แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยายสาระสำคัญของประเด็น การสัมภาษณ์และการสังเกต

2. วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดอภิปรัชญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม จากเอกสารแหล่งความรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยนำผลการศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดองค์ความรู้ประกอบการจัดทำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งมีกรอบโครงสร้างของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Joyce et al. (2011) ที่สำคัญ รวม 6 องค์ประกอบ พร้อมการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

3. วิเคราะห์ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของจิตสำนึกและความสามารถการกำกับตนเองของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยสถิติ t - test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการมีจิตสำนึก จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและการสัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียน ประกอบการพัฒนารูปแบบพบว่า (1) ครูผู้สอนได้กำหนดเป้าหมายในบริบทการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนในหลักสูตรสถานศึกษา ต้องการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ผ่านกิจกรรมหลักตามเงื่อนไขของหลักสูตร โดยให้อิสระเลือกปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจ และอารมณ์ด้านบวกด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเห็นว่า อาจจะยังไม่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในมิติของการพัฒนาศักยภาพการคิดและจิตอารมณ์ทางสังคมที่ซับซ้อน รวมทั้งความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในวัยนี้ที่ชัดเจน และกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างเอื้อต่อการมีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองที่มีคุณค่าน่าเชื่อถือ (2) ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมใบงานและแบบฝึกหัดหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดแต่ยังขาดแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกัน เพื่อทำกิจกรรมในชั้นเรียนและแสดงออก ถึงความมีน้ำใจกับเพื่อนให้บรรลุผลเท่าที่ควร รวมทั้งผู้เรียนยังขาดการกระตุ้นเสริมแรงในการนำพาตัวเองปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนด้วยความท้าทาย ความสนใจ และการเสริมสร้างการเรียนรู้ของตนเองเพิ่มเติมนอกเหนือจากสิ่งที่ครูมอบหมายให้ปฏิบัติและแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อการค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่ให้บรรลุผลและมีคุณค่าสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ในบริบทที่เหมาะสม

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถการกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านกระบวนการศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ควบคู่แบบแผนการวิจัยและพัฒนาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการแนวคิด ทฤษฎี สนับสนุนรูปแบบ ประกอบด้วย แนวคิดอภิปรัชญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1) การสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2) การวิเคราะห์และการสร้างความเข้าใจ ขั้นที่ 3) การเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบ ขั้นที่ 4) การตัดสินใจในการค้นหาคำตอบด้วยเหตุผล ขั้นที่ 5) การสรุปข้อมูลการเรียนรู้ (4) ปัจจัยทางสังคมและการตอบสนอง (5) ปัจจัยสนับสนุน สื่อ และแหล่งเรียนรู้และ (6) การวัดและประเมินผล ซึ่งมีผลการประเมิน

คุณภาพและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (S.D. = 0.25)

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ผลการพัฒนาด้านจิตสำนึกและด้านความสามารถกำกับตนเอง หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 41.43$ และ 22.42 ตามลำดับ) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมก่อนเรียน และหลังเรียนเท่ากับ 55.33 (S.D. = 2.73), 78.59 (S.D. = 2.87) และ 59.25 (S.D. = 3.16), 74.49 (S.D. = 2.87) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบ

ตัวแปรตาม	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
จิตสำนึก	125	55.33	2.73	79.52	3.24	36	41.433*	.000
ความสามารถกำกับตนเอง	100	59.25	3.16	75.11	3.37	36	22.426*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดอภิปรัชญาการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ผู้วิจัย อภิปรายผลการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการมีจิตสำนึก จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและสังเกตพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียน ประกอบการร่างรูปแบบพบว่า ครูผู้สอนได้กำหนดเป้าหมายในบริบทการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนในหลักสูตรสถานศึกษา ต้องการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ผ่านกิจกรรมหลักตามเงื่อนไขของหลักสูตร โดยให้อิสระเลือกปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจ และอารมณ์ด้านบวกด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเห็นว่า อาจจะไม่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในมิติของการพัฒนาคุณภาพการคิดและจิตอาธรม์ทางสังคมที่ซับซ้อน รวมทั้งผู้สอนยังมีความต้องการที่จะพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้น ที่ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องมาจาก เป้าหมายสำคัญของหลักสูตรต้องการพัฒนาคุณลักษณะด้านดังกล่าวของผู้เรียนให้บรรลุผลที่ชัดเจน อีกทั้งบริบททางสังคมปัจจุบันมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะและปัญหาด้านลบของผู้เรียนค่อนข้างมากซึ่งแนวคิดทฤษฎีของนักจิตวิทยาบางคนเห็นว่าผู้เรียนวัยนี้ควรได้รับการพัฒนาด้านคุณลักษณะและจิตอาธรม์ผ่านการใช้ตัวแบบหรือแบบแผนพฤติกรรมด้านบวกสนับสนุน ได้แก่ แนวคิดของ โคลเบิร์ก (Kohlberg, 1981) ที่เห็นว่าพัฒนาการด้านคุณธรรมของผู้เรียนในระดับนี้ จะยึดการคิดและเหตุผลในมุมมองการปฏิบัติของคนในสังคมที่ต้องใช้การตัดสินใจลงความเห็นเพื่อยอมรับความจริงด้านคุณธรรม ตามเงื่อนไขของข้อกำหนดในสังคมด้วยตนเองเป็นหลัก เพื่อให้ได้คุณลักษณะตามแบบแผนทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม และ พิกเก็ต (Piaget, 1997) เห็นว่าพัฒนาการด้านคุณธรรมของผู้เรียนควรได้รับการสนับสนุนควบคู่กับความสามารถด้านสติปัญญาผ่านเหตุการณ์ที่ปรากฏความจริง และมีเหตุผลสนับสนุน โดยให้ผู้เรียนคิดตัดสินใจด้วยตนเองและเรียนรู้หรือกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน รวมทั้ง อิริคสัน (Erikson, 1959) เห็นว่า ผู้เรียนที่มีช่วงอายุ 6 - 11 ปี สามารถที่จะเรียนรู้ผ่านการคิดและสร้างการเรียนรู้ใหม่ในการแสดงออกด้านความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วยตนเองผ่านเงื่อนไขทางสังคม

รอบตัวเอง ซึ่งเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมกับบุคคลอื่นในสังคม ตามกรอบค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ศักยภาพด้านการคิดหรือการใช้สติปัญญาเพื่อชี้นำพฤติกรรมการแสดงออกในแนวทางที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนันท์ จุยกาวงศ์ และอุบลวรรณ ส่งเสริม (Nattanan Chuicomwong, & Ubonwan Songserm, 2023, p. 168) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวคิดอภิปัญญาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และการกำกับตนเองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ชื่อรูปแบบการเรียนการสอน คือ “3A MODEL” ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และปัจจัยสนับสนุน และ 2) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 2.1) ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังสูงกว่าก่อนการเรียนการสอนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) การกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จาร์เวโนจา (Järvenoja et al., 2020) ได้ศึกษาการออกแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเพื่อส่งเสริมและวิเคราะห์แรงจูงใจในการปรับตัวและการควบคุมอารมณ์สำหรับห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ จะช่วยสนับสนุนจูงใจในการปรับตัวและการควบคุมอารมณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นสำหรับการออกแบบวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจและการควบคุมอารมณ์ ที่เน้นความสำคัญในการแบ่งปันหลักการแนวคิด ทฤษฎีของการออกแบบการวิจัย ตลอดจนประสบการณ์เชิงปฏิบัติ สำหรับนำไปใช้การวิจัยในอนาคต

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีผลการพัฒนา ด้านจิตสำนึกและด้านความสามารถกำกับตนเอง หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $t = 41.43$ และ 22.42 ตามลำดับ) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 55.33 (S.D. = 2.73), 78.59 (S.D. = 2.87) และ 59.25 (S.D. = 3.16), 74.49 (S.D. = 2.87) ตามลำดับ ที่ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ไว้ในรูปแบบ ตามแนวคิดทฤษฎีด้าน อภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ซึ่งเป็นหลักการเงื่อนไขสนับสนุนให้ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจบริบทความสามารถของตนเอง ประกอบการวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติหรือการแก้ปัญหาให้เอื้อต่อการ บรรลุผลของเหตุการณ์ที่เผชิญ ควบคู่กับการจูงใจและการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ของตนเองให้สอดคล้องกับความยากง่ายซับซ้อนของการปฏิบัติ ตามหลักการแนวคิดด้านอภิปัญญา ในมุมมองของ ฮาร์ทแมน (Hartman, 2001) ที่เห็นว่าอภิปัญญาหรือเมตาคอกนิชัน เป็นเงื่อนไขความสามารถที่ใช้สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การประยุกต์หรือปรับใช้ศักยภาพของตนเองให้บรรลุผลในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ด้วยความพยายาม กำกับหรือควบคุมตนเอง รวมทั้งการทบทวนและการประยุกต์ใช้ เงื่อนไขปัจจัยในการเรียนรู้ให้บังเกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจนประสบผลสำเร็จ ขณะที่แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเงื่อนไขการสร้างสัมพันธ์ภาพ การมีปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่มให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือจะดำเนินการ ควบคู่กับการทบทวนความรู้เดิมเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ที่อาจวางแผนกิจกรรมการ นำความรู้ไปใช้ผ่านการแนะนำของครู เพื่อหลอมรวมองค์ความรู้ให้มีสาระชัดเจนยิ่งขึ้น ปัจจัยสำคัญของการ จัดการเรียนรู้อาจใช้แนวคิดการสืบเสาะความรู้ (Inquiry) การใช้กลวิธีแก้ปัญหา การอภิปรายกลุ่มย่อย และการปฏิบัติกิจกรรมตามสภาพจริง (Authentic activities) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ นอก ข้นเรียนหรือในชีวิตจริงที่มีคุณค่า (Moilanen, 2007) ประกอบกับทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม เอื้อต่อการ เสริมสร้างผู้เรียนมีคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านบวก รวมทั้งการแสดงออกในบริบทการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ด้านการคิดการปฏิบัติและแบบแผนคุณค่าทางสังคมที่เหมาะสม ภายใต้การจูงใจเพื่อปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการสังเกตและใช้ความสามารถด้านการกำกับตนเอง (Self - regulatory capabilities) ที่ส่งผลให้ผู้เรียนแสดงออกด้านการนำตนเองให้เป็นผู้มีการริเริ่มภายในตนเอง (Self - initiating) เพื่อกำกับและสะท้อนผลตนเอง (Self - reflective individuals) ตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1997) ที่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นผู้เรียนมีความพร้อมในการปฏิบัติตามแบบแผนที่น่าเชื่อถือและการสนับสนุนให้สิ่งจูงใจตนเอง (Self - rewarding process) เพื่อเป็นสิ่งเร้าที่น่าพาให้เกิดการเรียนรู้และเป็นบุคคลที่มีพร้อมในด้านความสามารถของตนเอง (Self - efficacy) นอกจากนี้ ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมยังช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ด้านหลักการ การรู้คิดทางสติปัญญาและความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านสถานการณ์การรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และแปลความหมายตามเงื่อนไขที่ปรากฏตามความจริงในเหตุการณ์การเรียนรู้ อีกทั้งยังกระตุ้นจูงใจให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตอบสนองภายใต้เงื่อนไขการเสริมแรงที่มีคุณค่า โดยเฉพาะการใช้สถานการณ์สิ่งเร้าที่มีความท้าทายการปฏิบัติที่ยากและซับซ้อน สนับสนุนให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนคุณลักษณะให้บรรลุผลสำเร็จและมีคุณค่าเสริมสร้างการมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในระยะสุดท้ายของการเรียนรู้ (Coon, & Mitterer, 2011) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิราศ จันทรจิตร สฤชต์ ศรีชาว พิจิตรา ธงพานิช และสุภาวดี กาญจนเกตุ (Nirat Jantharajit, Sarit Srikhao, Phichittra Thongpanit, & Supawadee Kanjanakate, 2023) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการกำกับตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดทฤษฎีแบนดูรา, เมตาคอกนิชัน, การให้เหตุผล และการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีแบนดูรา, เมตาคอกนิชัน, การให้เหตุผล และการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีทักษะทางสังคมและความสามารถในการกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีแบนดูรา, เมตาคอกนิชัน, การให้เหตุผล และการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีทักษะทางสังคมและความสามารถในการกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผล

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึก และความสามารถการกำกับตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามกระบวนการวิจัย 2 ระยะ ที่ประกอบด้วยระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ควบคุมแบบแผนการวิจัยและพัฒนาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี สนับสนุนรูปแบบ ประกอบด้วย แนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1) การสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2) การวิเคราะห์และการสร้างความเข้าใจ ขั้นที่ 3) การเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบ ขั้นที่ 4) การตัดสินใจในการค้นหาคำตอบด้วยเหตุผล ขั้นที่ 5) การสรุปข้อมูลการเรียนรู้ (4) ปัจจัยทางสังคมและการตอบสนอง (5) ปัจจัยสนับสนุน สื่อ และแหล่งเรียนรู้และ (6) การวัดและประเมินผล ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีผลการพัฒนา ด้านจิตสำนึกและด้านความสามารถการกำกับตนเอง หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยควรเพิ่มเติมการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึก และความสามารถการกำกับตนเองของนักเรียน ที่สามารถยืนยันความสำเร็จของผลการวิจัย และมีการตรวจสอบติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเฉพาะเงื่อนไขการรายงานตัวเองพร้อมข้อมูลการบันทึกผลการปฏิบัติในการอ่านของผู้เรียนสนับสนุน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาผลด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียนในบริบทกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ควรมีการสนับสนุนเงื่อนไขตัวแปรอิสระจากสถานการณ์นอกชั้นเรียนหรือสภาพการดำเนินชีวิต ที่บ้านหรือครอบครัวของผู้เรียน

References

- Bandura, A. (1997). *Self - efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Coon, D., & John, O. M. (2011). *Introduction to psychology: Gateways to mind and behavior with concept maps and reviews*. Cengage Learning.
- Erikson, E. H. (1959). Identity and the life cycle: Selected papers. *Psychological*, 1, 1 – 171.
- Hartman, H. J. (2001). *Metacognition in learning and instruction: Theory, research and practice*. Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Ivey, A. E., D' Andrea, J. M., & Ivey, M. B. (2012). *Theories of counseling and psychotherapy: A multicultural perspective*. CA: Sage Publication. Psychology.
- Järvenoja, H., Malmberg, J., Törmänen, T., Mänty, K., Haataja, E., Ahola, S., & Järvelä, S. (2020). A collaborative learning design for promoting and analyzing adaptive motivation and emotion regulation in the science classroom. *Front. Educ*, 5, 111.
doi: 10.3389/educ.2020.00111.
- Johnson, R. T. & Johnson, E. J. (1994). *The new circles of learning: Cooperation in the classroom and school*. S.l.: s.n.
- Joyce, B., Marsha, W., & Emily, C. (2011). *Models of teaching*. Boston MA: Pearson Education, Inc.
- Kohlberg (1981). *The philosophy of moral development*. New York: Harper and Row.
- Moilanen, K. L. (2007). The adolescent self-regulatory inventory: the development and validation of a questionnaire of short-term and long-term self - regulation. *J Youth Adolescence*, 36, 835 - 848.
- Nattanan Chuicomwong, & Ubonwan Songserm. (2023). Development of the instructional model using metacognition approach to mathematical problem-solving ability and self - regulation for upper primary school students. *Silpakorn Educational Research Journal*, 15(1), 168 - 189.
- Nirat Jantharajit, Sarit Srikhao, Phichittra Thongpanit, & Supawadee Kanjanakate. (2023). Development of social skill and self - regulation abilities for 6th grade students based on bandura theory, metacognition, reasoning approach and collaborative learning. *Journal of Education Rajabhat Maha Sarakham University*, 20(2), 189 - 201.
- Nitko, A. J. & Brookhart, S.M. (2011). *Educational assessment of students* (6th ed.). Boston: MA. Pearson Education.
- Office of Academy and Educational Standards. (2017). *The guideline of learning management based on core curriculum for basic education, 2551 BE*. Bangkok: The Agricultural Co - operative Federation of Thailand Press.
- Piaget, J. (1997). *The construction of reality in the child*. N.Y.: Ballantine Books.

- Richard, S., David, A. (1990). Effect of a general practitioner's consulting style on patients' satisfaction: a controlled study. *British Medical Journal*, 301(6758), 968 - 970.
- Slavin, R. E. (1990). *Cooperative learning, theory research, and practice*. Engle wood Cliffs, New jersey: Prentice - Hall.

Received: May, 10, 2023

Revised: December, 7, 2023

Accepted: December, 8, 2023

